

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทนี้จะสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการนำเอาผลงานวิจัยนี้ไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อพัฒนาคู่มือครู: โครงการภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพ เพื่อให้ครูรายวิชาภาษาอังกฤษนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในทุกระดับการศึกษาต่อไป

2. คำถามในการวิจัย

2.1 หน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยการทำโครงการและคู่มือครูมีส่วนประกอบอะไรบ้างและแต่ละส่วนมีรายละเอียดอย่างไร

2.2 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและคู่มือครูที่จัดทำขึ้นจะส่งผลอย่างไร 1) ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและ 2) ความพึงพอใจในการทำโครงการภาษาอังกฤษในทัศนะของผู้เรียน

2.3 ครูภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โครงการภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด

2.4 ครูภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้หน่วยการเรียนรู้และคู่มือครูมากน้อยเพียงใด

3. กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

3.1 กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 3 ในภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 33 คนเพื่อทดสอบเครื่องมือ (Pilot study) ของการวิจัย คือ หน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เรื่อง The Reading Guide และคู่มือครู

3.2 กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 38 คนเพื่อทดลองเครื่องมือวิจัย คือ หน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เรื่อง The Reading Guide และคู่มือครู

3.3 ครูรายวิชาภาษาอังกฤษที่สมัครเข้ารับการอบรมการจัดการเรียนรู้โดยการทำโครงการที่ใช้หน่วยการเรียนรู้และคู่มือครูดังกล่าว จำนวน 35 คน ในปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเรื่อง The Reading Guide และคู่มือครูของหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าว

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชุด คือ

4.2.1 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาใช้วิธีต่าง ๆ (Triangulation) ดังนี้

- แบบสังเกตพฤติกรรมและการตรวจงาน
- แบบสอบถามแบบปลายเปิด 7 ข้อ มี 2 ชุด ชุดแรกสอบถามเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการ ชุดที่สองสอบถามเกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม
- แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Likert scale)
- การสะท้อนความคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการและผลผลิตของโครงการ

4.2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้วิธีต่าง ๆ (Triangulation) ดังนี้

- แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องโครงการภาษาอังกฤษ
- แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Likert scale)
- การสะท้อนความคิดของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดอบรมเรื่องการทำโครงการภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการแสดงความคิดโดยเสรี

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในแต่ละช่วงดังนี้

5.1 ในช่วงการทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้และคู่มือครูกับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 3 จำนวน 38 คน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมคือ

- พฤติกรรมการทำกิจกรรมการเรียนจากแบบสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนของครูและงานที่ทำ
- ความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการ และการทำงานกลุ่มจากแบบสอบถามแบบปลายเปิด

- ความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการจากแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Likert scale)

- ความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการเรียนภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการและผลผลิตของโครงการจากแบบฟอร์มการสะท้อนความคิด (Self-reflection)

5.2 ในช่วงการทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้และคู่มือครูกับกลุ่มครูภาษาอังกฤษ ผู้สมัครเข้ารับการอบรม 35 คน ข้อมูลที่เก็บรวบรวม คือ

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องโครงการภาษาอังกฤษจากแบบประเมินความคิดเห็น
- ความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องโครงการภาษาอังกฤษ จากแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Likert scale)
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องโครงการภาษาอังกฤษจากแบบฟอร์มการสะท้อนความคิด (Self-reflection)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจำแนกเป็นหัวข้อย่อย ๆ

6.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบปลายเปิด และการสะท้อนความคิด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

6.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Likert scale) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean)

สรุป วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา มีข้อมูลบางส่วนที่วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหลายมาประมวลเข้าด้วยกัน เรียบเรียงใหม่ และนำเสนอสรุปในรูปตารางและบรรยายเป็นความเรียง

7. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การวิจัยนี้ ดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้ คือ

7.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหน่วยการเรียนรู้และคู่มือครูและการทดสอบ

7.2 การทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้และคู่มือครูกับผู้เรียน การประเมินคุณภาพและการแก้ไขปรับปรุง

7.3 การทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้และคู่มือครูกับครูและการประเมินคุณภาพ

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ตามข้อ 4.2 ข้างต้นแล้วต่อไปนี้จะเป็นการอภิปรายผลที่ได้รับตามข้อคำถามวิจัย

2. สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

2.1 คำถามในการวิจัยข้อที่ 1. หน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยการทำโครงการและคู่มือครูมีส่วนประกอบสำคัญอะไรบ้างและแต่ละส่วนมีรายละเอียดอย่างไร ผลที่ได้รับจากการวิจัยนี้กล่าวโดยสรุปดังนี้ (ดูภาคผนวก)

2.1.1 หน่วยการเรียนรู้ประกอบขึ้นด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ 1) ส่วนเนื้อหา 2) บทเรียนแทรก 3) ใบงาน และ 4) แบบประเมิน

1) ส่วนเนื้อหาประกอบขึ้นด้วยส่วนประกอบย่อย ๆ 6 ส่วนดังนี้

- ความนำ (Introduction)/สถานการณ์ ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อแนะนำผู้เรียนเกี่ยวกับโครงการที่จะทำ และ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเกี่ยวกับโครงการที่จะทำด้วยวิธีการต่าง ๆ

- งานที่ทำ (Task) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบอกผู้เรียนเกี่ยวกับผลผลิตของโครงการ

- จุดมุ่งหมายของหน่วยการเรียนรู้ ที่ระบุจุดมุ่งหมาย 4 ด้าน คือ จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับโครงการที่ทำ จุดมุ่งหมายเชิงสังคม จุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง และจุดมุ่งหมายด้านภาษาภาษาอังกฤษ

- กรอบโครงสร้างของโครงการ ที่ระบุรายละเอียดของงานย่อย ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของโครงการ

- ตัวอย่างผลผลิตของโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นผลผลิตของโครงการในภาพรวมเมื่อทำแล้วเสร็จ

- ลำดับขั้นตอนการทำโครงการ สำหรับให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการทำโครงการของตนอย่างมีระบบ

2) บทเรียนแทรก (Mini-lessons) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนในการทบทวนเนื้อหาความรู้เดิมหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของภาษาหรือไวยากรณ์ให้กระจ่าง และ เพื่อสอนให้ผู้เรียนรู้จักใช้กลวิธีการอ่านต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ ในส่วนนี้มี

บทเรียนแทรก 16 บท จำแนกเป็นเนื้อหาภาษาหรือไวยากรณ์ 5 บท การสอนกลวิธีการอ่าน 9 บท และ
และการนำเสนอผลงาน 2 บท

3) ใบงาน (worksheets) มีจำนวน 12 ชุด

4) แบบประเมิน มีจำนวน 7 ชุด

2.1.2 คู่มือครู : โครงงานภาษาอังกฤษ ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้ความกระจ่างเกี่ยวกับ
หน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่จัดทำขึ้น และใช้ควบคู่กันกับหน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
เนื้อหาในคู่มือครูประกอบขึ้นด้วยหัวเรื่องใหญ่ 6 เรื่อง ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาอังกฤษ
2. การสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งมีหัวเรื่องย่อย ดังนี้
  - ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ
  - การสอนผู้เรียนที่ประสบปัญหาในการอ่าน
  - กลวิธีการอ่านภาษาอังกฤษ
3. โครงงานภาษาอังกฤษ ซึ่งมีหัวเรื่องย่อย ดังนี้
  - การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงงานภาษาอังกฤษ
  - ความแตกต่างของการสอนโดยการทำโครงงานกับการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง
  - บทบาทของผู้เรียนและครูในการทำโครงงาน
  - ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการทำโครงงานภาษาอังกฤษ
4. หน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ: The Reading Guide ซึ่งมีหัวเรื่องย่อย ดังนี้
  - เนื้อหา
  - บทเรียนแทรก (Mini-lessons)
  - ใบงาน (Worksheets)
  - แบบประเมิน (Evaluation/Assessment Forms)
5. แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงงาน ซึ่งมีหัวเรื่องย่อย ดังนี้
  - การกำหนดจุดเน้นของบทเรียน
  - แนวทางในการทำกิจกรรมการเรียนรู้
  - การร่วมกันทำกิจกรรมการเรียนรู้

- การทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
6. แผนการสอน ซึ่งมีหัวเรื่องย่อย ดังนี้
- แนวคิดหลักของการวางแผนการสอน
  - ลำดับขั้นตอนการสอนการทำโครงการภาษาอังกฤษ
  - โครงร่างของแผนการสอน
  - ตัวอย่างรายละเอียดของแผนการสอน 2 แผน

หน่วยการเรียนรู้และคู่มือครู: โครงการภาษาอังกฤษนี้ได้นำไปใช้กับนักศึกษา มทส. ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ 3 และใช้ในการอบรมครูภาษาอังกฤษเรื่องการทำโครงการภาษาอังกฤษแล้ว ผลที่ได้รับอยู่ในรายงานผลในคำถามในการวิจัยข้อต่อไป

2.2 คำถามในการวิจัยข้อที่ 2 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและคู่มือครูที่จัดทำขึ้น 1) ส่งผลอย่างไรในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและ 2) ความพึงพอใจในการทำโครงการภาษาอังกฤษในทัศนะของผู้เรียนอยู่ในระดับใด ด้านการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในคำถามข้อนี้ หมายถึง 1) พัฒนาการของนักศึกษาทางด้านความรู้ ความเข้าใจในตัวภาษาอังกฤษ คือ โครงสร้างไวยากรณ์ การออกเสียง คำศัพท์ 2) ด้านทักษะทางภาษาอังกฤษ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ส่วน ความพึงพอใจนั้นหมายถึง ความชอบของนักศึกษาเกี่ยวกับ 1) วิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ 2) การคิด 3) การรู้จักตนเอง การบริหารจัดการตนเองและ 4) การทำงานกลุ่ม

2.2.1 การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามแบบปลายเปิด ผลการวิเคราะห์การสะท้อนความคิด และผลจากการตอบแบบสอบถามตามมาตราส่วนประเมินค่า พบข้อมูลที่สอดคล้องกันดังนี้

ก. ความรู้ด้านเนื้อหาภาษา คือ โครงสร้างไวยากรณ์ ศัพท์ การออกเสียง ได้ผลตรงกันว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ (ประมาณ 90%) ระบุว่าตนเองสามารถพัฒนาความรู้ในด้านนี้มากขึ้นกว่าเดิม และตระหนักดีว่า ตนเองจะต้องพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในด้านเนื้อหาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งก็เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหมายไว้แล้ว เพราะเหตุว่า นักศึกษามุ่งมั่น ตั้งใจทำกิจกรรมการเรียนรู้ และเอาใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ ดังที่พบเห็นได้อย่างชัดเจนจากข้อมูลที่ได้จากการสังเกต เรื่องความเอาใจใส่ต่อสิ่งที่กำลังทำนี้เป็นลักษณะนิสัยที่ดีประการสำคัญของการเป็นผู้เรียนที่ดี ดังที่นักการศึกษาทั้งหลายยอมรับกันว่า ปัจจัยหลักของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพก็คือการสร้างลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี นั่นคือ การตั้งอกตั้งใจเรียน และเอาใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่เรียนและแรงจูงใจที่จะทำงานให้สำเร็จ (Dömyei, 2004)

ข. นักศึกษาเห็นความจำเป็นที่จะต้องให้มีบทเรียนแทรก (Mini-lessons) โดยเฉพาะการทบทวนเนื้อหาความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษในหัวเรื่องต่าง ๆ เพราะนักศึกษากำลังมีความต้องการจะใช้เนื้อหาความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษในหัวเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้น ดังนั้น นักศึกษาจึงให้ความสนใจในบทเรียนแทรกเหล่านั้นมากขึ้นเพราะรู้ว่าตนเองจะต้องนำเอาความรู้ดังกล่าวไปใช้ในทันทีด้วยลักษณะการสอนเนื้อหาภาษาอังกฤษโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การสอน โครงสร้าง ไวยากรณ์ ในลักษณะที่เป็น การตอบสนองความต้องการของผู้เรียนโดยทันทีที่ผู้เรียนต้องการจะนำเอาไปใช้ เช่นนี้ นับว่าเป็นการสอน ไวยากรณ์ที่ได้ผลมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาดังกล่าวตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะทำความเข้าใจในหัวข้อไวยากรณ์นั้น ๆ ให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ทั้งในแง่ของรูปฟอร์ม ความหมายและวิธีการใช้ (Declarative Knowledge) ต่อจากนั้น จะได้นำเอาความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ในสถานการณ์จริง คือ การเขียนหรือพูดในการทำงานลักษณะต่าง ๆ ของโครงการตามหัวเรื่องของตนเอง (Procedural knowledge) การสอนหัวข้อไวยากรณ์ในลักษณะเช่นนี้แตกต่างกับการสอนไวยากรณ์ที่ครูเริ่มต้นสอนไวยากรณ์หัวเรื่องหนึ่ง ๆ อธิบายกฎไวยากรณ์ แล้วให้ทำแบบฝึกหัด ซึ่งผลของการสอนลักษณะหลังนี้เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ผู้เรียนสามารถทำแบบฝึกหัด ได้อย่างถูกต้องด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว แต่เมื่อใดก็ตามที่ต้องการใช้ภาษาในการแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือเขียน ผู้เรียนก็ยังคงพูดหรือเขียนอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ไม่ได้เลยเช่นเดิม

ค. ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้เน้นย้ำแนวคิดเกี่ยวกับการสอน โครงสร้าง ไวยากรณ์ ของภาษาอังกฤษที่ต้องมีผลความเข้ามาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ (Teaching grammar in contexts) และต้องสอนหัวข้อไวยากรณ์นั้น ๆ ทันทีที่ผู้เรียนต้องการ

ง. สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ภาษาของนักศึกษาที่ผู้วิจัยสังเกตและเชื่อว่าส่งผลต่อการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามไวยากรณ์ คือ การแก้ไขงานของตนเองหลาย ๆ ครั้งด้วยความเต็มใจอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้มีข้อผิดพลาด ในช่วงระหว่างการแก้ไขสิ่งผิดอยู่นั้น นักศึกษาจำเป็นต้องค้นคว้าหาข้อมูล รวมทั้งหาตัวอย่างที่ถูกต้องมาเทียบแทนกับสิ่งที่ตนเองกำลังแก้ไขอยู่ ลักษณะเช่นนี้ช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้และจดจำได้นาน หรืออย่างน้อยที่สุด นักศึกษารู้ว่า หากใช้ภาษาอังกฤษไม่ถูก แล้วจะแก้ไขให้ถูกต้องจะสามารถทำได้อย่างไร ซึ่งนี่ก็เป็นสัญญาณที่ดีของวิธีการเรียนรู้ภาษาที่ดี

จ. วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ใช้กระบวนการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของตน รวมทั้งการร่วมเรียนร่วมรู้ และมีการปรึกษาหารือในกลุ่มเพื่อน การให้แบบตัวอย่างสำหรับงานที่ทำ และการมีบทเรียนแทรก โดยเฉพาะในเรื่องหัวข้อไวยากรณ์เป็นการได้รับความรู้ทันทีที่ผู้เรียนต้องการ องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้

ช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้อังกฤษของนักศึกษา การที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่า ลักษณะการจัดการเรียนรู้อังกฤษให้นักศึกษาเช่นนี้ ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำงานตามที่รับมอบหมายได้สำเร็จ และนักศึกษาก็มีความพยายามมากขึ้นที่จะรับผิดชอบที่จะทำงานแต่ละอย่างให้เสร็จทันตามเวลา เพื่อให้เป็นผลงานของตนเองหรือกลุ่มของตนเองเพื่อที่จะสามารถนำเสนอให้ผู้อื่นได้เห็นถึงความสำเร็จของตนด้วย (Deci and Ryan, 1985)

จ. ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ผลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามแบบปลายเปิด ผลการวิเคราะห์การสะท้อนความคิด และผลจากการตอบแบบสอบถามตามมาตราส่วนประเมินค่า พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ (มากกว่า 90%) ให้ความคิดเห็นว่าตนเองสามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะการอ่านที่สามารถพัฒนาได้มากกว่าทักษะอื่น ๆ ผลที่ได้นี้ไม่ผิดไปจากที่คาดหวังไว้เช่นกัน ด้วยเหตุผลที่น่าจะเป็นไปได้ว่า จากการลงมือทำกิจกรรมการเรียน การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การต้องใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาและในแง่ของการที่ได้รับความช่วยเหลือในการเรียนรู้อังกฤษทั้งจากกลุ่มเพื่อนและครู ซึ่งลักษณะการเรียนรู้อังกฤษลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามลักษณะของกรวยการสร้างประสบการณ์ Dale's Cone of experience (1946) ที่อธิบายว่า หากผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการวิเคราะห์ ออกแบบ สร้างและประเมินผลด้วยตนเองจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้และจดจำไว้ได้ถึง 90% และสอดคล้องกับคำกล่าวของขงจื้อนักปราชญ์จีนผู้ยิ่งใหญ่ที่กล่าวว่า ในการเรียนรู้นั้น ถ้าผู้เรียนเพียงแต่ฟังและได้ยิน ไม่ช้าไม่นานก็จะลืม แต่ถ้าได้เห็นก็อาจจะจำได้ แต่ถ้าจะให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งต้องให้ลงมือทำเอง

ข. จากการสังเกตและการตรวจผลงาน ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนมากไม่กังวลใจมากนักและเต็มใจที่จะทำงาน ขอเพียงให้รู้ว่าสิ่งที่ทำนั้นคืออะไร ทำอย่างไร และผลที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะอย่างไร แม้ว่าทักษะด้านภาษาอังกฤษจะไม่ค่อยดีนัก ประกอบกับนักศึกษาเกิดการเรียนรู้อาสาสามารถขอความช่วยเหลือจากครูได้เมื่อติดขัดในเรื่องของการใช้ภาษา ดังจะเห็นได้ว่าในคาบเรียนแรก ๆ ผู้เรียนยังไม่คุ้นเคยกับการถามครู (ผู้วิจัย) เมื่อติดขัดเกี่ยวกับเรื่องศัพท์หรือเรื่องโครงสร้างประโยค แต่เมื่อเห็นครูเดินวนเวียนไปตามกลุ่มต่าง ๆ ขณะที่กำลังทำกิจกรรมการเรียนหรืองานแล้วให้คำแนะนำเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง นักศึกษาก็เกิดความคุ้นเคยและกล้าที่จะซักถามหรือขอความช่วยเหลือหรือขอคำแนะนำจากครู จนบรรยากาศในชั้นเรียนนั้นมีการยกมือจากสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อขอความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องตลอดทั้งคาบเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมากยิ่งขึ้น สิ่งที่เอื้อประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้สอน คือ ทำให้รู้ว่า ผู้เรียนรู้อะไรและไม่รู้อะไร ซึ่งส่งผลต่อเนื่องไปยังการวางแผนการสอนของครูที่จะตอบสนอง

ต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น สำหรับเรื่องนี้ ผู้วิจัยพิจารณาว่าน่าจะเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การจัดการเรียนรู้โดยการทำให้โครงการประสบผลสำเร็จด้วยดี เพราะการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการเน้นย้ำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกถึงความการทำงานที่ประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความช่วยเหลือในสิ่งที่ตนเองต้องการอย่างทันที และบ่อยครั้งที่เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ถูกต้องก็มักได้รับการชมจากครู และสุดท้ายคือเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่มีความกดดันจึงไม่เกิดความเครียด (Bandura, 1993)

2.2.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาในการทำโครงการภาษาอังกฤษ การคิด การพัฒนาตนเองและความสามารถเชิงสังคม

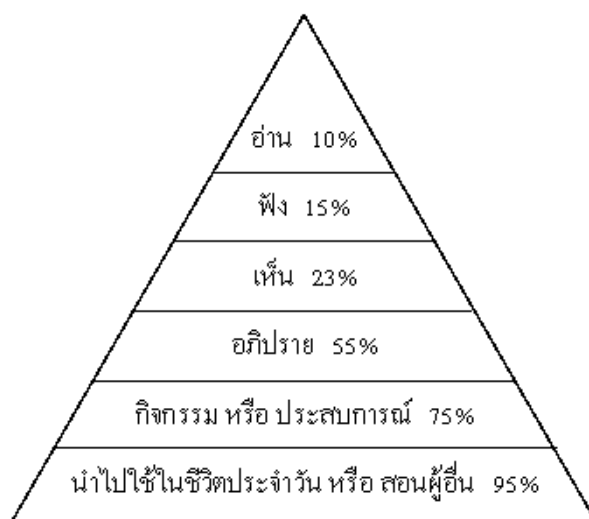
ก. จากผลที่ได้รับจากการวิเคราะห์ข้อมูล ในคำตอบที่เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ผลการวิเคราะห์การสะท้อนความคิด และผลจากการตอบแบบสอบถามตามมาตราส่วนประเมินค่า ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า นักศึกษาจำนวนเกินกว่า 80% ที่พอใจการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำให้โครงการ และบอกว่าเข้าใจวิธีการเรียนแบบนี้ดีขึ้น นอกจากนั้นยังยอมรับว่ากลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษหลาย ๆ อย่าง รวมทั้งทักษะอื่น ๆ ที่ได้ฝึกในช่วงระหว่างกระบวนการทำให้โครงการมีประโยชน์มาก หากมีโอกาสอยากจะเรียนด้วยวิธีนี้อีก เพราะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำให้โครงการช่วยให้มีความรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งในหัวเรื่องที่เลือกมาทำโครงการ และจากกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในการทำให้โครงการภาษาอังกฤษสามารถช่วยให้พัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

ข. นักศึกษาที่ระบุว่าไม่อยากจะเรียนอีก บอกว่า ไม่คุ้นเคยกับลักษณะวิธีการเรียนภาษาอังกฤษโดยการทำให้โครงการและใช้เวลาไปในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษค่อนข้างมาก เพราะต้องทำงานแต่ละอย่างให้เสร็จ ทำให้เกิดความกังวลใจ เรื่องเวลาที่จะต้องใช้ในการเรียนรายวิชาเอกในสาขาของตน นักศึกษากลุ่มหลังนี้ให้เหตุผลว่า รายวิชาภาษาอังกฤษเป็นรายวิชาบังคับพื้นฐานไม่ใช่วิชาเอกของสาขาวิชา ขอให้เพียงสอบผ่านได้ก็พอใจแล้ว (ได้ระดับเกรด เป็น D ถือว่า “ผ่าน”) นอกจากนั้น ยังมีนักศึกษาบางคนที่ยังยึดติดอยู่กับครู เช่นต้องการให้ครูตรวจงานให้ ทั้ง ๆ ที่สมาชิกในกลุ่มของตนเองก็สามารถช่วยเหลือกันได้โดยใช้วิธีการตรวจอย่างที่ครูแนะนำ ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ ผู้วิจัยพิจารณาว่าเกิดจากความเคยชิน เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่นักศึกษาได้เรียนภาษาอังกฤษโดยการทำให้โครงการ หากผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการทำให้โครงการบ่อยครั้งขึ้น การยึดติดอยู่กับครูก็ควรจะลดลงไปเรื่อย ๆ

ค. ความพึงพอใจในด้านการทำงานกลุ่ม จากข้อมูลทีวิเคราะห์พบว่า นักศึกษาแสดงความพึงพอใจในระดับมากในเรื่อง การทำงานกลุ่มและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเรียนรู้วิธีเรียนภาษาอังกฤษ และการเพิ่มความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานและความรับผิดชอบ และ

ความภาคภูมิใจที่ทำผลงานได้สำเร็จและการมีโอกาสดูออกไปนำเสนอผลงานของตน การที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในกระบวนการของการทำโครงการนั้น ผู้เรียนต้องกำกับและจัดการกับการทำกิจกรรมการเรียนหรืองานที่ได้รับมอบหมายเอง หากมีปัญหาใด ๆ ก็ต้องช่วยกันคิดหาทางแก้ไขปัญหภายในกลุ่ม ลักษณะเช่นนี้เป็นสัญญาณที่ชัดเจนประการหนึ่งของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Huntley, 1998) นอกจากนั้น การที่นักศึกษาสามารถทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งนักศึกษาบางคนไม่เคยคิดว่าตนเองจะสามารถทำได้ แต่เมื่อตนเองตั้งใจ และมีความพยายาม ประกอบกับการได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มและครู สามารถทำผลงานออกมาได้ และส่งผลต่อคะแนนที่ได้รับที่ค่อนข้างสูงด้วย (เกิน 80 % หากส่งผลงานครบถ้วน) ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ตามทฤษฎีของมาสโลว์ในเรื่องของความภูมิใจในตนเอง (Self esteem) เพราะจะทำให้ให้นักศึกษามีความสุขและส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วย

ง. ข้อมูลทั้งหลายที่ได้รับจากนักศึกษาเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลในทางบวก ซึ่งก็ดูเหมือนว่าจะก่อให้เกิดกำลังใจแก่ครูในการนำเอาวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการนี้ไปใช้ แต่จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ในช่วงประมาณสัปดาห์ที่ 2 ของภาคเรียน มีนักศึกษาจำนวนหนึ่งขาดหายไป เมื่อสอบถามเพื่อน ๆ ก็ได้ความว่า นักศึกษาจำนวน 6-7 คนที่ลงทะเบียนเรียนในกลุ่มที่ผู้วิจัยสอน ได้ถอน (Drop) รายวิชาภาษาอังกฤษ 3 ซึ่งการถอนรายวิชานี้ อาจจะเนื่องมาจากเหตุผลต่าง ๆ กัน แต่ผู้วิจัยคาดคะเนว่าเหตุผลประการหนึ่ง น่าจะเป็นเพราะไม่ต้องการทำโครงการ เนื่องจากรู้ลักษณะวิธีการเรียนและความคาดหวังแล้วตั้งแต่คาบเรียนแรก จากประสบการณ์ของผู้วิจัย ทำให้ตระหนักดีว่า ยังมีผู้เรียนเป็นจำนวนมากที่ไม่ประสงค์จะทำกิจกรรมการเรียนใด ๆ ที่นอกเหนือไปจากที่เคยทำ นั่นคือ เข้าชั้นเรียนแล้วนั่งฟัง (หรือไม่ฟัง) ครูพูด และทำแบบฝึกหัดที่ครูกำหนดให้บ้าง (หรือบางคนก็ลอกการบ้าน) เมื่อเป็นเช่นนี้ นักศึกษาที่ยังคงอยู่ คือ ผู้ที่ยอมรับที่จะทำกิจกรรมการเรียนลักษณะต่าง ๆ ตามที่กำหนดในการทำโครงการภาษาอังกฤษของหน่วยการเรียนที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ครูจะต้องตระหนัก เพราะหากใช้วิธีสอนนี้กับผู้เรียนที่ไม่สามารถจะถอนรายวิชาที่เรียนได้ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา แต่ในทางกลับกัน หากครูทุกคนพิจารณาว่าการเข้าชั้นเรียนของนักศึกษา แต่ไม่ทำกิจกรรมการเรียน ยกเว้น การนั่งฟังเฉย ๆ ไม่ได้ช่วยให้ นักศึกษาเรียนรู้มากนัก ดังภาพกรวยที่แสดงผลการเรียนรู้จากวิธีการต่าง ๆ กัน (Edgar Dale's cone of experience, 1946) ดังต่อไปนี้

Dale Edgar's Cone of Experience

แหล่งข้อมูล <http://www.lpc.th.edu/eLearning/Subjects/Advice/AV5.htm>

แล้วครูทั้งหลายก็หันมาจัดการเรียนรู้โดยการทำให้โครงการกันทุกวิชา ก็จะเกิดประโยชน์อย่างอนงอนันต์แก่นักศึกษาและประเทศชาติ

2.3 คำถามวิจัยข้อที่ 3 ครูภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องโครงการภาษาอังกฤษโดยใช้หน่วยการเรียนรู้และคู่มือครู: โครงการภาษาอังกฤษ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โครงการภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด

ผลที่ได้จากแบบประเมินความคิดเห็นและการสะท้อนความคิดของครูภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการอบรมเรื่องการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำให้โครงการได้ข้อสรุปที่ตรงกัน นั่นคือครูเกือบทั้งหมด (93%) ที่เข้าร่วมการอบรมตลอดทั้ง 3 วัน แสดงความคิดเห็นเชิงบวกว่า การอบรมเอื้อประโยชน์มากในแง่ที่ทำให้ครูภาษาอังกฤษมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนภาษาอังกฤษโดยการทำให้โครงการมากขึ้น กล่าวคือ จากเดิมที่ผู้เข้ารับการอบรมคิดว่า ระดับความรู้ความเข้าใจในการทำโครงการภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (2.24) แต่หลังจากเสร็จสิ้นการอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมคิดว่าระดับความรู้ความเข้าใจในการทำโครงการภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (4.88) นอกจากนี้ ยังให้รายละเอียดเพิ่มเติมด้วยว่า ได้มีความรู้เกี่ยวกับและวิธีการทำโครงการภาษาอังกฤษ และคิดว่าตนเองมีความสามารถที่จะนำเอาความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของตนได้ ข้อค้นพบนี้เป็นไปตามความคาดหวัง เพราะเหตุว่า ผู้เข้ารับการอบรมสนใจวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำให้โครงการและเห็นลำดับขั้นตอนการสอนที่เป็นไปอย่างมีระบบ รวมทั้งเห็นตัวอย่างของโครงการก็ทำให้มองเห็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ได้

2.4 คำถามวิจัยข้อที่ 4 ครูภาษาอังกฤษผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจใน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้หน่วยการเรียนรู้และคู่มือครูมากน้อยเพียงใด

ความพึงพอใจที่ได้รับจากการจัดอบรมเรื่องโครงการภาษาอังกฤษ โดยการให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือทำกิจกรรมการเรียนตามหน่วยการเรียนรู้และคู่มือครูที่จัดทำขึ้นนี้ จากแบบประเมินและการสะท้อนความคิดของผู้เข้ารับการอบรมพบข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า ผู้เข้ารับการอบรมประเมินในหัวข้อต่อไปนี้เป็น คือ รูปแบบการจัดอบรม การเตรียมเนื้อหาสำหรับการอบรม เนื้อหาที่อยู่ในหน่วยการเรียนรู้และคู่มือครู ความชัดเจนในการนำเสนอเนื้อหา เทคนิควิธีที่ใช้ในการอบรม การเปิดโอกาสให้ซักถาม การตอบคำถามที่ตรงประเด็นและเข้าใจง่ายและความพึงพอใจในวิทยากรในภาพรวมได้รับการประเมินว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ระดับคะแนนเฉลี่ยเกิน 4.5) มีเรื่องเดียว คือ เรื่องระยะเวลาในการจัดอบรมที่ระบุว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก (ระดับคะแนนเฉลี่ยเกิน 4.28) โดยที่ผู้เข้ารับการอบรมคิดว่า ระยะเวลาการอบรมน่าจะมากกว่า 3 วัน เพราะต้องการเรียนรู้เรื่องการทำโครงการภาษาอังกฤษให้มากขึ้น

สำหรับผู้วิจัยเอง งานวิจัยนี้ ถือว่าเป็นประสบการณ์การสอนที่ประสบความสำเร็จ แม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการสอนโดยการทำโครงการ ผู้วิจัยต้องใช้เวลามากในการเตรียมการสอนแต่ละคาบ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา การตรวจงาน และการให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาอย่างทันทั่วถึง แต่งานวิจัยนี้ช่วยให้ผู้วิจัยเกิดความกระจำมากขึ้นเกี่ยวกับแนวทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสอนโดยการทำโครงการภาษาอังกฤษ และการดำเนินการสอนตามลำดับขั้นตอน เป็นต้น แต่ที่สำคัญ คือ ทำให้สามารถค้นหาได้ว่า ผู้เรียนและครูภาษาอังกฤษรับรู้เรื่องการเรียนรู้ภาษาโดยการทำโครงการอย่างไร และเมื่อรู้ว่า ทั้งผู้เรียนและครูมีทัศนคติในทางบวกต่อแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดกำลังใจที่จะพัฒนาแนวทางการสอนภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการต่อไปอีกในอนาคต

อนึ่ง ผู้วิจัยต้องยอมรับว่า ทัศนคติของผู้เรียนและครูที่กล่าวมานี้ไม่อาจสรุปให้ครอบคลุมผู้เรียนและครูคนอื่น ๆ ในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้ เพราะกลุ่มผู้เรียนก็ดี ครูก็ดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ล้วนแล้วแต่เป็นกลุ่มสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยและให้ความร่วมมือกับงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี และทั้งผู้เรียนและครูส่วนมากมีความอยากรู้และอยากค้นคว้าหาความรู้อยู่แล้ว แต่กลุ่มผู้เรียนที่เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและครูในระดับเดียวกันที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมอาจจะมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการที่แตกต่างไปได้ ผู้เรียนและครูเหล่านี้ อาจพิจารณาว่า การทำโครงการภาษาอังกฤษเป็นภาระงานที่หนัก ต้องเตรียมการและวางแผนล่วงหน้า ต้องทำงานและประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น หรือครูบางคนอาจเกิดความสับสนว่าควรจะทำอย่างไร

ความตั้งใจที่จะนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยการทำโครงการไปใช้ในการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ หรือว่าจะลองทำดูและชักจูงให้ผู้เรียนลงมือทำโครงการภาษาอังกฤษดี

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะ ในการนำงานวิจัยนี้ไปใช้

ในทัศนะของผู้วิจัยเอง ครูควรเข้าใจว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการเป็นงานที่ค่อนข้างท้าทายความสามารถของครูในการเปลี่ยนแปลงแนวทางการสอนเดิม ที่ครูเป็นผู้ยื่นหน้าชั้นอธิบายหรือถ่ายทอดความรู้ เป็นการวางแผนร่วมกับผู้เรียนและศึกษาค้นคว้าหาความรู้ร่วมกัน การเปลี่ยนแปลงบทบาทนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่สำหรับครูบางคนที่ยึดติดและเคยชินกับวิธีการสอนแบบเดิม ดังนั้น ครูควรตั้งเป้าหมายไว้ก่อนว่าจะใช้แนวทางการสอนแบบใหม่ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาโดยการทำโครงการ และต้องทำใจไว้ด้วยว่า ความพยายามนี้อาจไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ในครั้งแรก เพราะผู้เรียนเองต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วย ครูต้องค่อย ๆ วางแผนการเรียนให้ดี และทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความสำเร็จในการทำกิจกรรมการเรียน อันที่จริง หากผู้เรียนได้ลงเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการแล้วรู้สึกสนุกกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ทำ ผู้เรียนคงอยากเรียนเอง ดังนั้น น่าจะสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการนี้จะประสบความสำเร็จด้วยดีหรือไม่ อยู่ที่ การวางแผนและการออกแบบบทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับผู้เรียน รูปแบบและกระบวนการดำเนินการทำโครงการของหน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและคู่มือครู: การทำโครงการภาษาอังกฤษนี้สามารถนำไปประยุกต์ได้ในทุกระดับชั้น

จากผลที่ได้รับจากการสะท้อนความคิดจากนักศึกษาและครูภาษาอังกฤษ ผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้เขียนในแบบฟอร์มสะท้อนความคิดว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาภาษาอังกฤษมากขึ้น และมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ผู้เรียนกล้าอธิบายเนื้อหาและช่วยกันแก้ไขสิ่งผิดเกี่ยวกับภาษาอังกฤษให้แก้กันมากขึ้น จากการประเมินตนเองด้านประสิทธิภาพของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการปรากฏผลออกมาว่า การทำโครงการทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่มีประโยชน์ และสะท้อนให้ครูภาษาอังกฤษในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ สามารถอ้างอิงได้ว่าการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยการทำโครงการสามารถทำได้เช่นเดียวกับในการสอนรายวิชาอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์หรือภาษาไทยเพราะครูภาษาอังกฤษหลาย ๆ คนยังคงมีความกังวลในเรื่องประสิทธิภาพของการสอนโครงการในรายวิชาภาษาอังกฤษ ดังนั้น ในการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษใด ๆ ครูอาจส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนสะท้อนความคิดในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในรายวิชานั้น ๆ น่าจะทำให้ครูสามารถประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้อีกทางหนึ่ง การเขียนสะท้อนความคิดในแบบสอบถาม

แบบปลายเปิดที่ใช้ในงานวิจัยนี้อาจจะนำไปประยุกต์ได้ เพราะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเขียนการสะท้อนความคิดและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการสะท้อนความคิดที่ว่าหากได้ทำสิ่งใดที่ดี มีประสิทธิภาพก็อาจใช้วิธีการนั้น ๆ ต่อไป แต่หากวิธีการใด หรือหากพบปัญหาในเรื่องใด ต้องกลับมาพิจารณาใหม่ว่าจะหาทางหลีกเลี่ยงไม่ใช้วิธีการเดิม แล้วหาหนทางที่จะปรับปรุงวิธีการนั้น ๆ เสียใหม่ หรือหาทางหลีกเลี่ยงปัญหาเดิมที่จะเกิดขึ้นอีก เป็นต้น นอกจากนี้ การสะท้อนความคิดยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนกำกับความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ด้วย อันที่จริง หากผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะนี้เป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ในทุกสาขาวิชาและการทำงาน ต่าง ๆ ได้ ข้อที่ครูควรคำนึงถึง คือ การเตรียมและการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนความคิด ที่เหมาะสมกับความต้องการและระดับความสามารถของผู้เรียน

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

งานวิจัยนี้สามารถสรุปอ้างอิงไปถึงผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ โดยอาจจะนำไปทดลองใช้กับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนอกหลักสูตร เช่นการจัดโครงการ English Camp ที่ผู้เรียนที่สมัครมาจากโรงเรียนหลาย ๆ แห่ง และระดับความรู้ของผู้เรียนอาจจะกำหนดตามช่วงชั้น แทนที่จะเป็นระดับชั้นปี ส่วนครูเป็นกลุ่มครูอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการเช่นกัน เพื่อที่จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำโครงการภาษาอังกฤษด้วยกัน ส่วนเวลาที่ใช้ในการทำโครงการเท่าเดิม คือ ประมาณ 20 ชั่วโมง